

***BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA IJODKORLIK KOMPETENSIYALARINI
SHAKLLANTIRISH USULLARI***

Saitova Muattar Ulug'bek qizi

Annotatsiya:

Bu tadqiqot ishi, bo'lajak o'qituvchilarda ijodkorlik kompetensiyalarini shakllantirish usullarini o'rganish va ilmiy tadqiq qilish maqsadida olib borilgan. O'qituvchilar ijodiy fikrlarni va yaratuvchanlikni o'rgatishning muhim vazifasini o'z ichiga oladi. Ushbu maqolada, ijodkorlikning ahamiyatini, uning o'qitish jarayonida o'zgartiruvchi roli, va bo'lajak o'qituvchilarda bu kompetensiyalarni shakllantirishda samarali usullar tahlil qilindi. Ushbu ilmiy maqola, o'qitish institutlarining bo'lajak o'qituvchilarni ijodkorlikka yo'naltirish va ularni tayyorlash jarayonini tashkil qilishda amaliy ahamiyatga ega.

Kalit So'zlar: Ijodkorlik, Kompetensiyalar, Bo'lajak O'qituvchilar, Shakllantirish Usullari, O'qitish, Yaratuvchanlik, Ilmiy Tadqiqot, Pedagogika O'qituvchi ta'limi, Innovatsion o'qitish, Muammolarni yechish, Pedagogik strategiyalar.

Ijodkorlik, ayniqsa, innovatsion o'qitish uslublarini talab qiladigan tez o'zgaruvchan ta'lim landshaftida o'qituvchilar uchun muhim xususiyatdir. Bo'lajak o'qituvchilar o'z o'quvchilarini ilhomlantirish, turli sinfdagi vaziyatlarga moslashish va paydo bo'ladigan ta'lim muammolarini hal qilish uchun ijodiy qobiliyatlar bilan yaxshi jihozlangan bo'lishi kerak. Ushbu tadqiqot bo'lajak o'qituvchilarda ijodiy qobiliyatlarni shakllantirish usullarini o'rganadi, o'qituvchilarning ta'lim dasturlarini takomillashtirishga hissa qo'shadi. Ijodkorlik o'qituvchilar uchun muhim mahoratdir, chunki u o'qitishning innovatsion yondashuvlarini, muammolarni hal qilish qobiliyatini va talabalarni samarali jalb qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Tadqiqot o'qituvchilar malakasini oshirish institutlari bo'lajak o'qituvchilarda ijodkorlikni qanday rivojlantirishi mumkinligi haqida tushuncha berishga qaratilgan. Zamonaviy oliy pedagogik ta'lim uchun eng muhim masalalardan biri - talabalarda pedagogik kompetensiyani shakllantirishdir. Shu munosabat bilan pedagogik kompetensiya nimadan iboratligini ilmiy nuqtayi nazardan o'rganish zarur. "Kompetentlik" (ingl. "competence" - "qobiliyat") - faoliyatda nazariy bilimlardan samarali foydalanish, yuqori darajadagi kasbiy malaka, mahorat va iqtidorni namoyon eta olishni anglatadi. Pedagogik kompetensiyaga nima tegishli ekanligini, uning tarkibiy qismi sifatida uning mohiyatini ochib berish. Pedagogik mahoratni shakllanishi pedagogik yo'nalishdagi Oliy ta'lim muassasalari o'quv-ilmiy faoliyatidagi asosiy jihatlardan

biridir. Bo'lajak pedagoqlarni o'z kasbiy mahoratlarini talabalik davridanoq rivojlantirib borishga yo'naltirish lozim

Ta'limda ijodkorlikning ahamiyati:

Ijodkorlik zamonaviy ta'limda muhim rol o'ynaydi, o'quvchilarda tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish va moslashish qobiliyatini rivojlantiradi. O'qituvchilar bu jarayonda markaziy o'rin tutib, sinfda ijodkorlik uchun namuna bo'lib xizmat qiladi. Shuning uchun bo'lajak o'qituvchilarni ijodiy qobiliyatlar bilan qurollantirish birinchi o'rinda turadi.

Pedagogik strategiyalar:

Bo'lajak o'qituvchilarda ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish uchun o'qituvchilarning ta'lim dasturlari ijodiy fikrlashni rag'batlantiradigan pedagogik strategiyalarni o'z ichiga olishi kerak.

Ushbu strategiyalar quyidagilarni o'z ichiga olishi mumkin:

- Muammoga asoslangan ta'lim (PBL): talabalarni ijodiy yechimlardan foydalangan holda murakkab muammolarni hal qilishga undash.
- Tajribali o'rganish: ijodiy fikrlashni rivojlantiruvchi amaliy tajribalarni taqdim etish.
- Hamkorlikda o'rganish: Ijodkorlikni rag'batlantirish uchun jamoaviy ish va turli istiqbollarni rivojlantirish.
- Flipped Classroom: Talabalarga mavzularni ijodiy o'rganishga imkon berish uchun an'anaviy o'qitish usullarini o'zgartirish.
- Savol berishni rag'batlantirish: sinfda qiziquvchanlik va izlanish madaniyatini oshirish.

Ijodkorlikka asoslangan faoliyat:

Bo'lajak o'qituvchilarni ijodkorlikka yo'naltirilgan faoliyatga jalb qilish ularning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim omil bo'lishi mumkin.

Ushbu tadbirlar quyidagilarni o'z ichiga olishi mumkin:

- Innovatsion o'qitish g'oyalarini yaratish uchun aqliy hujum mashg'ulotlari.
- o'qitishning turli usullarini o'rganish uchun refleksi amaliyotlarni rag'batlantirish.
- Ijodiy dars rejalarini ishlab chiqish va amalga oshirish imkoniyatlarini ta'minlash.
- Bo'lajak o'qituvchilarning ijodiy dunyoqarashini kengaytirish uchun san'at, musiqa, adabiyot fanlari bilan tanishtirish.
- Ijodiy aloqalarni rivojlantirish uchun ularni fanlararo loyihalarga jalb qilish.

Aralashuvlar va baholash:

O'qituvchilarning ta'lim dasturlari ijodkorlikni o'lchash va oshirishga qaratilgan tadbirlarni amalga oshirishi kerak.

Bularga quyidagilar kiradi:

- ijodiy topshiriqlar orqali ijodiy qobiliyatlarni muntazam ravishda baholash.
- takomillashtirish yo'nalishlarini aniqlash uchun qayta aloqa mexanizmlari.
- Divergent fikrlash va muammolarni hal qilish usullari bo'yicha treninglar.
- Ijodiy fikrlash qobiliyatiga ega tajribali o'qituvchilardan maslahat va yo'l-yo'riqlar.

Xulosa:

Bo'lajak o'qituvchilarda ijodiy qobiliyatlarni tarbiyalash qobiliyati ta'lim evolyutsiyasi uchun muhim ahamiyatga ega. Ushbu tadqiqot bo'lajak o'qituvchilarda ijodkorlikni rivojlantirish uchun o'qituvchilar ta'limi dasturlariga kiritilishi mumkin bo'lgan turli usullar, pedagogik strategiyalar va tadbirlarni belgilab berdi. O'qituvchilar malakasini oshirish institutlari ijodkorlikka ustuvor ahamiyat berish orqali bo'lajak o'qituvchilarni kelajak avlodni ilhomlantirish va samarali tarbiyalash uchun zarur ko'nikmalar bilan ta'minlashi mumkin.

Adabiyotlar Ro'yxati:

1. Amabile, T. M. (1996). *Creativity in context: Update to the social psychology of creativity*. Westview Press.
2. Sawyer, R. K. (2012). *Explaining creativity: The science of human innovation*. Oxford University Press.
3. Runco, M. A., & Pritzker, S. R. (Eds.). (2010). *Encyclopedia of creativity* (2nd ed.). Academic Press.
4. Craft, A. (2005). *Creativity in schools: Tensions and dilemmas*. Routledge.
5. Guilford, J. P. (1950). Creativity. *American Psychologist*, 5(9), 444-454.
6. Sternberg, R. J. (Ed.). (2003). *Wisdom, intelligence, and creativity synthesized*. Cambridge University Press.
7. Sardor A., Nafosat A. Ta'lim jarayonida o'quvchilarda tayanch kompetensiyalarni rivojlantirish yo'llari //journal of innovations in scientific and educational research. – 2023. – T. 2. – №. 16. – C. 265-267.
8. Umida I. Talimning zamonaviy tendensiyalariga muvofiq pedagogik kompetensiyalari //Innovations in Technology and Science Education. – 2023. – T. 2. – №. 9. – C. 1323-1334.
9. Tursunova D. B. talim jarayonida pedagogik mahorat //Экономика и социум. – 2022. – №. 9 (100). – C. 205-208.

